

Opgave 3 Robotisering

Bij deze opgave horen de teksten 5 en 6.

Inleiding

Deze opgave gaat over robotisering van de samenleving. Dit is de ontwikkeling naar een samenleving, waarin we in toenemende mate te maken krijgen met nieuwe technologische mogelijkheden zoals zelfrijdende auto's, drones in de openbare ruimte en robots in bijvoorbeeld de ouderenzorg (tekst 5). Deze ontwikkeling heeft invloed op het maatschappelijk leven en is daarom onderwerp van politieke besluitvorming: zo heeft de Tweede Kamer gevraagd om onderzoek naar eventueel te nemen beleidsmaatregelen met betrekking tot de robotisering van de samenleving (tekst 6).

Gebruik tekst 5.

De wetenschappers Hoorn en Konijn hebben een experiment uitgevoerd met een zorgrobot bij ouderen.

- 3p 16 Leg uit dat het gaan inzetten van robots in de zorg op te vatten is als een veranderingsvraagstuk. Gebruik in je uitleg:
- het hoofdconcept verandering;
 - een kernconcept bij het hoofdconcept verandering;
 - bij dit kernconcept een voorbeeld uit tekst 5.
- Noem in je antwoord ook de naam van het gekozen kernconcept.

Gebruik tekst 5.

Er zijn vier componenten van sociale uitsluiting te onderscheiden.

- 2p 17 Leg uit van welke component van sociale uitsluiting sprake is in tekst 5. Gebruik in je uitleg:
- een component van sociale uitsluiting;
 - een voorbeeld uit tekst 5.

Gebruik tekst 6.

Het systeemmodel is een model waarmee het proces van politieke besluitvorming kan worden geanalyseerd. Een fase in dit model is de conversie of omzetting. In de fase van omzetting worden ook weer verschillende fasen onderscheiden.

De Tweede Kamer heeft verzocht om een onderzoek naar de relatie tussen technologie en werkgelegenheid.

- 2p 18 Leg uit van welke fase in de omzetting bij dit verzoek sprake is. Noem ook de naam van deze fase.

- 2p **19** Beredeneer dat verlies van banen door robotisering beschouwd kan worden als een verhoudingsvraagstuk. Gebruik in je redenering:
- het hoofdconcept verhouding;
 - een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding.
- Noem ook de naam van het gekozen kernconcept.

- Een mogelijk gevolg van robotisering is verlies aan inkomen van mensen.
- 2p **20** – Formuleer een beleidsmaatregel om mogelijk inkomensverlies door robotisering te verminderen die past bij de opvatting van de sociaaldemocratische stroming over de rol van de overheid.
- Koppel aan deze maatregel een uitgangspunt van de sociaaldemocratische stroming.

- Liberalen hebben een andere opvatting over de rol van de overheid dan de sociaaldemocraten. Uitgaande van de liberale ideologie zullen liberalen een ander standpunt hebben over hoe het mogelijke inkomensverlies van mensen door robotisering aan te pakken is.
- 2p **21** – Welke actor zal volgens de liberale ideologie een voorname rol hebben bij de aanpak van inkomensverlies door robotisering?
- Geef aan welke liberale waarde hierbij past.

- In een brief aan de Tweede Kamer wees de toenmalige minister Asscher erop dat nieuwe technologieën als robotisering grote gevolgen hebben voor de welvaartsverdeling in de samenleving en dat het kabinet dit scherp in de gaten dient te houden. Hij voegde eraan toe dat dit laatste niet alleen een verantwoordelijkheid is van het kabinet. Ook de sociale partners, die via cao-onderhandelingen invloed hebben op de inkomensverdeling, hebben deze verantwoordelijkheid volgens hem.
- 2p **22** Leg uit welk kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur herkenbaar is in de uitspraak van Asscher over de rol van de sociale partners. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept cultuur;
 - een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding.
- Noem ook de naam van het gekozen kernconcept.

Opgave 3 Robotisering

tekst 5

'Hallo, ik ben Alice, de zorgrobot'

Met een zorgrobot voelen bejaarden zich minder eenzaam, zeggen Nederlandse onderzoekers na een proef. (...)

5 Computerwetenschapper en psycholoog Johan Hoorn en hoogleraar mediapsychologie Elly Konijn, beiden van de Vrije Universiteit Amsterdam, zijn nog
10 steeds onder de indruk van het experiment dat zij uitvoerden met een 'zorgrobot' die Alice heet. Alice heeft het formaat van een peuter, met een plastic lijf en een levensecht
15 gezicht. Ze kijkt de mensen belangstellend aan met haar grote groene ogen, en zegt: "Hallo, ik ben Alice. Een zorgrobot."

"Ik wil geen robotje in mijn huis", zei
20 een van de deelnemers aanvankelijk. Maar bij de tweede of derde ontmoeting was het ijs gebroken. "Alice is mijn vriendin", zei ze toen. (...)

25 Het vertrouwen dat Alice kreeg, was zo groot dat de deelnemers openhartiger naar haar waren dan naar de verpleging. (...) Het praten met een robot werkt ook als een
30 dagboek, mensen vertellen hun belevenissen om ze zo te verwerken. (...)

Alice vraagt: "Voelt u zich wel eens eenzaam?" Mevrouw Remkes bevestigt dat. Ze vraagt door:

35 "Wanneer vooral?" Mevrouw Remkes: "Tja, elke dag. Er komt nooit iemand." "Oh, dat is jammer", reageert Alice. Mevrouw Remkes kijkt weg, ze beseft hoe eenzaam ze
40 zich voelt (...).

Ze [Alice] reageert deels spontaan, deels via voorgeprogrammeerde vragen en deels gestuurd door iemand achter de computer. Hoorn:
45 "Maar over twee, drie jaar zijn we echt zo ver dat computers autonoom kleine gesprekjes kunnen voeren." (...)"

De documentaire 'Ik ben Alice' die van het onderzoek gemaakt is, (...) is
50 eerder in bioscopen vertoond. (...) Er zijn ook een paar mensen boos geworden van de film. Ze vonden dat de zorg voor bejaarden niet uitbesteed kan worden aan
55 robots. Werknemers in de zorg zijn soms ook argwanend en vragen zich af of zij hierdoor straks hun baan verliezen. Hoorn: "Maar het is niet de bedoeling dat robots de menselijke
60 hulp gaan vervangen, ze zullen die alleen ondersteunen en effectiever maken. Wijkverpleegkundigen hebben nu twee minuten tijd voor een cliënt en moeten dan alweer door
65 naar de volgende. Een robot kan ook onuitputtelijk herhalen, en bijvoorbeeld voortdurend geheugenoefeningetjes doen met mensen die aan het dementeren zijn:

70 ‘Hoe heet je kind, hoe heet je man?’
Hoorn en Konijn hebben nu gezien
wat mogelijk is. Hoorn: “Voor ons is
alleen maar duidelijker geworden hoe

belangrijk het is dat deze zorgrobots
75 er daadwerkelijk gaan komen. De
kwaliteit van zorg wordt niet slechter
maar beter met robots.”

naar: www.nrc.nl, 6 juli 2015

tekst 6

Angst voor robots ‘is onnodig’

We moeten ons niet laten
verlammen door de angst dat robots
en de digitalisering ons werk
5 overnemen. Wie de nieuwe
technologie omarmt en actief op zoek
gaat naar de kansen die het biedt,
krijgt andere mogelijkheden. Met
andere woorden: innovatie leidt dus
10 niet per definitie tot baanverlies.
Belangrijk is wel dat de politiek en de
beleidsmakers meedoen, en de
nieuwe technologie, zoals drones en
het werken met grote hoeveelheden
15 data, via scholing en wet- en
regelgeving in de samenleving
inbedden. Dat zegt Rinie van Est,
onderzoeker van het Rathenau
Instituut.
20 Van Est heeft met zijn collega-
onderzoekers in opdracht van de
commissie¹⁾ voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid onderzoek gedaan
naar de relatie tussen technologie en

25 werkgelegenheid. De Tweede Kamer
had om dit onderzoek gevraagd
nadat minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid Lodewijk Asscher
eind september op het jaarlijkse
30 congres van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid stelde dat
robotisering (...) invloed heeft op de
werkgelegenheid (...).

Robot als de ideale werknemer

35 (...) [Asscher] wijst erop dat robots in
hoog tempo “toegankelijker,
betrouwbaarder en goedkoper”
worden. Ze kunnen ook nog eens
“24 uur per dag werken, zijn nooit
40 ziek, zeuren niet om loonsverhoging
en staken niet”. Daardoor wordt het
steeds interessanter voor werkgevers
hen in te schakelen. “Voor een
aanzienlijk deel van de bestaande
45 banen kunnen zij werknemers
vervangen”, stelt Asscher.

naar: fd.nl, 17 juni 2015

noot 1 De 150 Tweede Kamerleden doen hun werk vooral in commissies. Een
Kamercommissie is een groep Kamerleden die zich bezighouden met een
beleidsterrein van een ministerie of met een specifiek onderwerp. Twee derde van het
overleg tussen Tweede Kamer en bewindslieden vindt plaats in deze commissies.